

Handreiking Samen goede jeugdhulp bieden

voor psychologen, pedagogen en psychotherapeuten werkzaam in het jeugddomein

Inleiding

Met de Jeugdwet is de ondersteuning, hulp en zorg aan kinderen, jongeren en hun ouders/verzorgers een verantwoordelijkheid van gemeenten geworden. Begin 2018 verschenen er twee evaluatierapporten¹ over de jeugdwet. In juni 2018 stelde de commissie Jeugd van P3NL² een eerste handreiking op voor professionals werkzaam in de jeugdhulp.

Recent verscheen het onderzoek [De jeugd-GGZ na de Jeugdwet: een onderzoek naar knelpunten en kansen](#). Aan de hand van dit onderzoek heeft de commissie Jeugd de handreiking herzien.

Deze handreiking geeft psychologen, pedagogen, psychotherapeuten en andere gedragswetenschappers³ handvatten om goede zorg te verlenen en om in gesprek te gaan met gemeenten over het verbeteren van de jeugdhulp en jeugd-GGZ. De handreiking volgt de vijf hoofdthema's van het onderzoek naar de jeugd-GGZ: toegang, triage, samenwerking, hoogspecialistische jeugd-ggz en leren. Vervolgens geeft de Commissie Jeugd van P3NL een aantal tips en tools.

Algemene opmerkingen

Van 'behandelbril' naar 'regisseursbril'

Om jeugdigen passende hulp te bieden, is het nodig dat psychologen, pedagogen en psychotherapeuten in het lokale team⁴ betrokken zijn. De gedragswetenschapper moet in die positie goede triage toepassen en beoordelen of de zorg in het lokale team gegeven kan worden, of dat specialistische hulp nodig is. Vereiste is wel dat de gemeente ruimte schept om deze triage en eventuele verwijzing goed uit te voeren.

Eenvoud en vertrouwen

We streven naar eenvoud. Dat betekent minder administratief belastende regelingen en meer vertrouwen. Jeugdhulpaanbieders en gemeenten moeten professionals ruimte geven en bestaande belemmeringen daarbij wegnemen. Professionals, gemeenten en jeugdhulpaanbieders moeten samen optrekken in onderling vertrouwen.

Thema's

Toegang tot jeugd-ggz, invulling lokale teams

Om ervoor te zorgen dat kinderen, jongeren en hun ouders tijdig de noodzakelijke en passende zorg krijgen, is het nodig dat het lokale team voldoende is toegerust om zelf laagdrempelige hulp te bieden en, indien nodig, gericht te verwijzen. Wij vinden dat het daarvoor noodzakelijk is dat er goed gekwalificeerde psychologen, pedagogen en psychotherapeuten in het lokale team ingezet worden. Deze gedragswetenschappers hebben een postmasteropleiding gevolgd en zijn BIG- of SKJ-geregistreerd. Deze professionals werken volgens hun professionele standaard (vakinhoudelijke richtlijnen en de beroepscode). Ze kunnen ook bijdragen aan een lerend systeem en aan een goede relatie met gespecialiseerde instellingen en andere wettelijke verwijzers, zoals de huisarts, de jeugdarts en de medisch specialist.

Naast deze professionaliteit in de diepte, is het ook nodig dat lokale teams beschikken over professionaliteit in de breedte. Zoals het onderzoek ook stelt, geeft dit de lokale teams een breder perspectief op het bieden van jeugdhulp en is het beter mogelijk om direct passende hulp te bieden aan de jeugdige en het systeem. Zodra er meerdere hulpverleners betrokken zijn bij een cliënt of cliëntsysteem, is het maken van afspraken over wie de regie voert, essentieel. Gedragswetenschappers werken mee aan het maken van goede afspraken hierover.

Gedragswetenschappelijke kennis, beschikbaar in het lokale team, kan ook bijdragen aan preventie. Door vroeg te werken aan gedragsverandering kan worden voorkomen dat kleine klachten uitgroeien tot grote problemen of dat de problematiek de draagkracht van ouders, verzorgers of jongeren te boven gaat. Door de expertise van de diverse professionals inclusief gedragswetenschappers te bundelen kan veel worden gedaan op het gebied van preventie en kan de veerkracht van cliënten en hun omgeving versterkt worden.

Triage

Psychologen, pedagogen en psychotherapeuten zijn bekwaam om de urgentie van de hulpvraag in te schatten. In het onderzoek wordt de aanbeveling gedaan om voor de triage praktisch bruikbare instrumenten te ontwikkelen. Wij denken dat de inzet van professionals met de juiste expertise (opgebouwd uit vaardigheden, kennis en ervaring) en het bieden van voldoende tijd en geld voor het doen van een goede triage minstens zo belangrijk is als het ontwikkelen van instrumenten. We zijn bezorgd dat deze instrumenten afvinklijstjes worden, die niet bijdragen aan goede zorg.

Samenwerking en integraal werken

We streven naar een sluitend aanbod van voorzieningen waarin continuïteit van hulp is gegarandeerd en een warme overdracht altijd mogelijk is. Dit betekent ook dat er ruimte is voor de vrijgevestigde professionals. Samenwerkingsverbanden tussen gemeenten zijn van groot belang: voor veel voorkomende specialistische zorg (waaronder jeugd-GGZ) is regionale spreiding noodzakelijk en voor hooggespecialiseerde zorg is juist een regionaal/landelijk netwerk essentieel. In de aanbevelingen van het onderzoek komt naar voren dat de gemeentes moeten zorgen voor meer continuïteit in de relatie met zorgaanbieders, zodat de zorgaanbieders tijd en ruimte krijgen om effectieve samenwerkingsvormen te realiseren. Daar sluiten wij ons bij aan.

Daarnaast vinden we het, net als de onderzoekers, zorgelijk dat er zoveel verschillen zijn in de wijze van aanbesteden en contracteren. We willen samen met gemeentes zoeken naar een proces dat gemeentes voldoende handvatten geeft en dat zorgaanbieders het vertrouwen en de ruimte geeft om de best passende jeugdhulp te kunnen bieden. We verwachten veel van het programma '[Ontregel de zorg](#)' en de recent gehouden schrapessies jeugd. Gedragswetenschappers zijn hier ook actief bij betrokken.

Psychologen, pedagogen en psychotherapeuten werken niet alleen met de kinderen en jongeren in het kader van de jeugdhulp of jeugdbescherming, maar hebben ook te maken met ouders met soms eigen psychische problemen, een verstandelijke beperking of bijvoorbeeld schuldenproblematiek. We gaan graag in gesprek met gemeenten over hoe gedragswetenschappers met de cliënt en samen met professionals met een andere expertise, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid deze vaak samenhangende problematiek kunnen aanpakken.

Het zorglandschap, in het bijzonder de hoogspecialistische jeugd-GGZ

Psychologen, pedagogen en psychotherapeuten houden de grenzen van hun eigen vakbekwaamheid in de gaten. Dat betekent dat wij soms niet de juiste professionals zijn die passende hulp kunnen bieden aan het kind, de jongere of zijn ouders. In die gevallen is het noodzakelijk dat er een sluitend aanbod van voorzieningen beschikbaar is, zodat warme overdracht mogelijk is en de continuïteit van hulp gegarandeerd is. Professionals in de lokale teams, specialistische en hoogspecialistische jeugd-GGZ moeten elkaar kunnen vinden en kunnen samenwerken. In het zorglandschap is ook de [beschikbaarheid van vrijevestigde aanbieders](#) belangrijk. Regionale spreiding van veel voorkomende specialistische zorg en een landelijk netwerk van hooggespecialiseerde zorg is noodzakelijk. Voor uitvoerende professionals en hun cliënten is tevens noodzakelijk dat kenbaar is welke zorg waar beschikbaar is en dat de financiering daarvan, zo nodig via [expertteams](#), snel geregeld kan worden. Het is van cruciaal belang dat de wachtlijsten binnen de Treeknormen blijven, daar zijn de zorgaanbieder en professional op aanspreekbaar. Ook een van de [ontwikkelaars](#) van het ondersteuningsteam zorg voor de jeugd (OZI) is daar in de jeugdhulpregio's mee bezig.

Leren en verantwoording

Als professionals willen we een [uniforme set van outcome-indicatoren](#) waarbij het perspectief van jeugdigen en opvoeders centraal staat. We willen deze outcome-indicatoren gebruiken als onderdeel van een lerend systeem.

Als professionals houden we, in het belang van goede en planmatige hulpverlening, een cliëntdossier bij. Dit dossier valt onder de geheimhoudingsplicht zoals omschreven in de jeugdwet en de Wet op de geneeskundige behandelovereenkomst. Wij begrijpen dat de gemeente als inkoper van kwalitatief goede jeugdhulp en rechtmatige besteding van overheidsgeld, een zekere mate van verantwoording nodig heeft. Met de gemeente gaan we graag in gesprek over het zoveel mogelijk terugdringen van administratieve lasten en regeldruk en over wat gemeentes nodig hebben aan beleidsinformatie. De tijd die besteed moet worden aan (onnodige) administratieve verantwoording besteden we graag aan onze cliënten.

Tips en tools voor psychologen, pedagogen en psychotherapeuten

Ga het gesprek aan!

Het jeugdhulpstelsel is nog volop in ontwikkeling. Regelmatig organiseren gemeenten/regio's bijeenkomsten voor aanbieders en worden er door diverse partijen debatten, inspiratiesessies en klankbordgroepen georganiseerd. Het is belangrijk dat onze beroepsgroep daar zichtbaar is. Lever een bijdrage aan bijeenkomsten van de beroepsverenigingen waar input wordt opgehaald voor de belangenbehartiging.

Stap uit je behandelkamer en neem contact op met gemeenteraadsleden, de wethouder met de portefeuille Jeugdhulp of een lokale politieke partij. Dat is even wennen, maar kan veel opleveren! Gemeenteraadsleden, wethouders en lokale politieke partijen zien en horen graag hoe je zorg verleent en waar je tegenaan loopt. Organiseer bijvoorbeeld een werkbezoek op je praktijk en verzamel een aantal praktijkvoorbeelden van goede en ook minder goede ervaringen in het contact met de gemeente rond cliënten die je in behandeling hebt. Schroom ook niet om deze ervaringen te linken aan kostenefficiëntie. Politieke partijen en wethouders luisteren hier graag naar. Op tijd investeren in de juiste zwaardere expertise bespaart op de lange termijn veel zorgkosten. Het

voorkomen van onnodig inzetten van te zware expertise bespaart op de korte termijn zorgkosten. Kortom: een goede triage is van belang.

Het Juiste Loket

Maak gebruik van [Het Juiste Loket](#): een informatie- en adviespunt over de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet langdurige zorg en Zorgverzekeringswet.

Regievoering

Op www.regiesociaaldomein.nl staat informatie over het voeren van regie binnen het sociaal domein.

Informatie van de VNG

Bekijk de informatie over jeugdhulp op de website van de VNG:

- [Het dossier jeugdhulp](#)
- [Het dossier vrijgevestigde jeugdhulpaanbieders](#)

---

¹ Eerste evaluatie Jeugdwet, ZonMw, januari 2018. Te raadplegen op <https://publicaties.zonmw.nl/eerste-evaluatie-jeugdwet/>;

Evaluatie Jeugdwet, De stem van de professional, Aanbevelingen uit de dagelijkse praktijk. NIP namens de gezamenlijke beroepsverenigingen, januari 2018. Te raadplegen op

<https://professionaliseringjeugdhulp.nl/assets/pdf-overig/PJJ-1803-Evaluatie-jeugdwet-digitaal-def.pdf>.

² Dat zijn: LV POH-GGZ, NIP, NVGzP, NVO, NVRG, NVVS, VEN, VGct, VKJP, VPeP en VVP. Deze beroepsverenigingen en wetenschappelijke verenigingen hebben bij elkaar ruim 36.000 leden.

³ Als we in dit document spreken over psychologen, pedagogen en psychotherapeuten, bedoelen we daar alle gedragswetenschappers mee.

⁴ Met lokaal team bedoelen we de gemeentelijke organisatie waar ouders en kinderen laagdrempelig terecht kunnen met vragen en voor advies. Soms is dit ondergebracht in een wijkteam of buurtteam, soms (mede) bij het Centrum voor Jeugd en Gezin of de GGD.